

Verslag parallelle sessie 6 - conferentie Tilburg 21 januari 2010

Economie en Conflictbeheersing

Voorzitter: Hans Opschoor, econoom, hoogleraar VU en ISS

Eerste spreker: Georges Spriet, Vrede, BE

Tweede spreker: Kees van den Broek, IKV Pax Christi, NL

Notulist: Greetje Witte-Rang, Platform DSE

Hans Opschoor

opent de Sessie en legt uit wat de bedoeling van de bespreking is: het uitdiepen van de relatie tussen de twee thema's en het onderzoeken van de mogelijkheden tot samenwerking tussen organisaties op dit terrein. In het slot van de bespreking zal een zin geformuleerd worden die ingebracht wordt tijdens de plenaire bijeenkomst.

Georges Spriet van Vrede in Vlaanderen heeft zijn verhaal in vijf punten ingedeeld.

1. De algemene context

Veel organisaties werken teveel louter op hun eigen terrein. Natuurlijk is dat belangrijk, maar het is altijd nodig het grotere geheel in het oog te houden. Onderdeel daarvan is dat conflicten en geweld te maken hebben met hoe wij samenleven. Zo kom je ook bij de economie terecht: die draagt bij aan geweld en het omslaan van conflicten in geweld.

2. Soorten conflicten

Er zijn drie soorten conflicten te onderscheiden. In de eerste plaats ontwikkelingsconflicten: er is schaarste en mensen moeten op zoek naar bestrijding daarvan. Daarnaast zijn er imperiale conflicten: dat zijn conflicten tussen staten, zoals we in Afghanistan en Irak zien. En dan zijn er de nieuwe conflicten: conflicten binnen een staat of vertrekkend vanuit een staat: conflicten om zich te positioneren binnen de globaliserende wereldsamenleving. Meestal gaat het om groepen die zoeken zich te positioneren binnen de globaliserende wereldsamenleving. Inderdaad vele 'nieuwe' conflicten hebben een direct verband met grondstoffen.

Alle drie de soorten hebben te maken met economie, en wel met de neo-liberale globalisering die altijd ergens iets 'ontneemt' door het streven naar winst en groei om kapitaal te vergroten. Terrorisme heeft niet in de eerste plaats en hoofdzakelijk te maken met economie, maar vooral met politiek, met uitsluiting, met mondiale apartheid.

3. Actoren die belang hebben bij oorlog

In de eerste plaats is er de wapeningsindustrie die belang heeft bij oorlogen. Vele studies tonen aan dat de technologische ontwikkeling in de wapeningsindustrie hun gang gaan en dat er achteraf een militaire strategie op de ontwikkelde wapens wordt geplakt. Zoiets nemen we vandaag de dag waar rond de security-industrie, die voor een deel bestaat uit de militaire industrie die van alles ontwikkelt wat dan vervolgens overgenomen wordt door de politiek. Er is een kluwen van onderzoek - militaire industrie – defensieorganisaties – politiek. De

bewapeningsindustrie wordt ook gebruikt om de economie aan te zwengelen. In de jaren 30 was het uiteindelijk pas de oorlog die de economie er in de VS weer bovenop hielp. 'Altijd oorlog is goed voor ons' is het adagium. Het bouwen van een vijandsbeeld is daar essentieel onderdeel van. Er zijn ook veel bedrijven die belangen hebben in de ondersteuning van de inzet van het leger, en dus bij het feit van de oorlog, zoals in de logistiek.

4. Economie als oorzaak van situaties die tot oorlog leiden

De UNDP hanteert een concept van human security waarin veiligheid meer is dan gezonde relaties tussen staten. Immers: ieder individu heeft behoefte aan veiligheid op heel veel terreinen. Die breed opgevatte veiligheid wordt door de neo-liberale globalisering op verschillende manieren bedreigd. Daarom betreft Vrede de stelling: *echt werken aan human security is werken aan de dieperliggende oorzaken van conflicten*. Terrorisme valt daar maar voor een stukje onder. Vrede ziet het concept van menselijke veiligheid als een bepaalde invulling van het begrip 'duurzame ontwikkeling'.

5. Werken aan human security is de beste geweldspreventie die bestaat

Om die reden werken we als vredesorganisatie samen met milieu- en ontwikkelingsorganisaties.

Kees van den Broek van IKV Pax Christi uit Nederland

Ik ben blij met het noemen van het begrip 'human security', want dat is voor IKV Pax Christi ook het centrale uitgangspunt in het werk. Overheden spreken over 'state security' (tegenover human security). Die twee zijn niet onverenigbaar, maar vergen wel een andere aanpak. Peter Tom Jones noemde in het panel van vanmorgen de driehoek: overheid – bedrijfsleven – civil society. Die driehoek wil ik ook graag hanteren.

Human security zet in bij het individu. Conflicten zijn vaak ook lokaal en ingrepen van bovenaf werken heel vaak niet. Vredesmachters zijn wellicht tijdelijk zinnig, maar alleen de betrokken mensen zelf kunnen duurzame vrede bewerkstelligen.

De werkorganisatie van IKV Pax Christi werkt op twee niveaus: in fragiele staten (die in conflict zijn of geweest zijn) en in repressieve staten (waar de overheid geweld tegen de eigen bevolking gebruikt). Daarnaast hebben we een mondiaal thema: veiligheid en ontwapening, waaronder activiteiten vallen als inhumane munitie (zoals mijnen en clusterprojectielen) en kernwapens.

Wat is onze boodschap over duurzame vrede?

Armoede en gebrek aan veiligheid vallen vaak samen, vaak treden ze op in dezelfde landen. In die situaties is het sociaal contract dat er behoort te bestaan tussen de overheid en de civil society, verbroken. In die situaties proberen wij invloed uit te oefenen: we vragen van overheden (en het bedrijfsleven) dat ze transparanter worden en we wekken burgers op om actiever burger te worden. Dat is iets anders dan de 'democratiserende interventies' die we momenteel waarnemen.

Vanmorgen werd gesproken over participatieve samenlevingen. We moeten oppassen dat we niet teveel nadruk leggen op de staat, want het gaat erom dat de verantwoordelijkheid zo laag mogelijk in de samenleving gelegd wordt. Voor 'human security' is het belangrijk te streven naar samenlevingsopbouw. Opgepast moet worden dat naar landen in conflict alleen maar gekeken wordt door de bril van de belangen van het westerse bedrijfsleven.

Burgers zullen van onderaf aspecten van human security moeten claimen, en dat is het proces dat versterkt moet worden. Daarbij hoort ook het recht op gezondheidszorg en onderwijs: daar in komen vrede en economie samen.

Als voorbeeld: IKV Pax Christi werkt in Soedan. Onder dat conflict ligt de honger naar grondstoffen van het Westen en van opkomende economiën zoals China. Er zijn Engelse bedrijven die zich daar vestigen zonder zich rekenschap te geven van de omgeving en de bevolking op een volkenrechtelijk aanvechtbare manier, en wij vechten dat aan. Maar de macht van dergelijke bedrijven is groter dan die van ons, mede door wetgeving die smaad tegen bedrijven zo ruim definieert, dat elke vorm van kritiek gesmoord wordt. Een andere optie die we kunnen kiezen in dergelijke gevallen is de aandeelhouders en klanten te vragen hun invloed aan te wenden.

Discussie met de aanwezigen

* Geconstateerd wordt: de oorzaken van de problemen liggen “hier”.

Veel werk moet bij ons gebeuren: banken en bedrijven aanspreken. En af en toe werkt dat: zie de acties rond clustermunitie. Het is dus: actief burgerschap daar en hier. Het is onze elite die aandeelhouder is van grote ondernemingen die oorzaak zijn van veel problemen. Als voorbeeld wordt genoemd dat de Christendemocraten in het Europees Parlement opstapten toen Morales daar het woord voerde, alleen omdat hij de gasmultinationals heeft aangepakt. Er is dus nogal wat te doen voor ons. Een probleem is echter dat in het algemeen burgers hier veel te veel in ons eigen systeem geloven en dat ze/we niets willen inleveren.

* Geconstateerd wordt ook: de media bereiken we niet met onze ideeën

Van verschillende kanten wordt gewezen op de belangenverstrengeling in de media. Echt onafhankelijke media zouden failliet gaan, zo wordt gesteld. Georges Spriet vertelt dat delen van de Franse media in handen zijn van de wapenindustrie (Dassault, Lagardère) en in de VS is het al net zo (General Electric). Daarom is het zo belangrijk dat er publieke media en alternatieve media zijn. Geconstateerd wordt ook dat de enige die goed kan mobiliseren in Nederland Wilders is. We lijken een crisis nodig te hebben om aandacht te krijgen. Maar, zo wordt toegevoegd: ook volhouders én het toeval, waardoor je soms wél aandacht krijgt. Als lichtpuntje wordt genoteerd dat hoewel de media vóór waren, er toch tegen de grondwet gestemd werd. Dat kan dus wel.

Communicatie en mobilisatie zijn kernwoorden. We dienen diep na te denken over de vraag waarom dat ons alsmaar niet lukt.

* Geconstateerd wordt dat het belangrijk is steeds expliciet te spreken over vrouwen en mannen en niet over burgers, omdat in veel verhalen vrouwen helemaal niet voor komen.

* Hoe kan er samengewerkt worden?

Georges Spriet is voorstander van het Sociaal Forum, want daarin vindt die samenwerking plaats. Alleen is daar, en in andere samenwerkingsverbanden het probleem dat de meesten er wel iets uit willen halen, maar dat men niet er iets wil inbrengen en wil samenwerken.

Kees van den Broek vindt samenwerking prima, maar is beducht voor een praatcultuur, voor teveel netwerken. Dat is alleen zinnig als er een duidelijk actie plaatsvindt: waar ga je voor, wie doet wat, wie trek je mee? Tijdens deze conferentie zouden bijvoorbeeld veel meer concreet actoren benoemd moeten worden. In de lobby kom je namelijk niet weg met algemeenheden.

Georges Spriet beaamt dat laatste, maar is van mening dat als we inderdaad, zoals vanmorgen gezegd werd, een ander verhaal nodig hebben, we ook moeten samenwerken in het verspreiden van dat verhaal. Dat doe je door daarover te spreken, ook met de mensen van de basis van de organisaties.

Hans Opschoor (voorzitter) constateert dat in deze sessie overeenstemming bestond over de wenselijkheid om het werken aan vrede en een vredeseconomie in te zetten langs het ‘human

security'-spoor, en dat daarbij gemeenschapsopbouw een belangrijke strategie is. Dat geldt voor de opwekking van countervailing power in het Noorden net zo goed als voor maatschappijontwikkeling in andere delen van de wereld. Verder constateerde hij dat het de aanwezigen in dat verband zinnig leek om de inzet voor een vredeseconomie te koppelen aan die voor een solidaire en duurzame economie. Zonder dat de concepten elkaar geheel overlappen is er ruim voldoende overeenstemming in inhoud tussen 'vredeseconomie' en DSE.

Tot slot van de discussie wordt als zin voor het plenaire debat geformuleerd:

'Werken aan human security is de beste strategie om te komen tot een duurzame en solidaire economie'.

GWR